

Rózsás Zsuzsanna

A szexuális zaklatás jelensége a normaváltás útján

A szexuális zaklatás megítélésének vizsgálata a Kenderesi-ügy kapcsán

A nők elleni erőszak témakörét napjainkban kiemelt figyelem övezi a társadalomtudományok részéről. Az ernyőfogalom megszületése abból a felismerésből ered, miszerint számos bűncselekmény esetén a nők az áldozattá válás szempontjából aránytalanul nagy mértékben veszélyeztetettek a férfiakhoz képest. A jelenség nyilvánosságának fokozódása – amit elsősorban az elmúlt évtizedek társadalmi változásai idéztek elő – lehetővé tette a közbeszédben zajló tabusítás megtörését és egyúttal további tudományos vizsgálatát.

A változás elindításának kulcsfontosságú szereplői az 1960-as években megjelenő feminista mozgalmak voltak, melyek elsőként nevezték meg a családon belüli, illetve a szexuális erőszak jelenségét jellemzően nőket érintő társadalmi problémaként. Tevékenységük azáltal, hogy kritizálta e cselekmények széleskörűen elfogadott magánügyjellegét, egy normaváltozás kibontakozását segítette elő. Virág György a családon belüli erőszakra vonatkozó paradigmaváltás kapcsán úgy fogalmaz, hogy vannak olyan viselkedésformák, melyek „folyamatosan léteznek, de percepciójuk és megítélésük változik a társadalmi fejlődés során. [...] Elfogadottságuk vagy tolerálásuk a fejlődés egy pontján a viszonyok változásával megszűnik, többé nem részei a »normalitásnak«, a társadalom érzékenysége nem tűri tovább gyakorlásukat.”¹

A családon belül és a nők ellen elkövetett erőszakos cselekmények kapcsán valóban megfigyelhető az elmúlt évtizedekben egyfajta tűréshatár elérése, amely többek között visszatükröződik a hazai jogalkotás reformfolyamataiban is. A családon belüli erőszak törvényi szintű szabályozása,² a nemi erőszakot házasságon belül is büntetendő cselekménnyé nyilvánító Btk. módosítás, a családon belüli erőszak prevencióját középpontba helyező Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája,³

¹ VIRÁG, 2005. 14.

² 2174/1997. sz. határozat.

³ 115/2003. (X. 28.) OGY. határozat.

a távoltartási rendelkezés jogintézményének⁴ és a kapcsolati erőszak tényállásának⁵ megszületése – a teljesség igénye nélkül – mind a jogalkotó a probléma iránti elkötelezettségét hivatottak kifejezni.

Ugyanakkor David D. Witt az amerikai társadalom vonatkozásában tesz említést arról, hogy habár a családon belül megnyilvánuló erőszakos viselkedést alapvetően elutasítjuk és azt rendellenesnek tekintjük, normarendszerünkben mégis helyet kapnak olyasféle vélekedések, melyek annak különböző megvalósulási formáit helyesnek és szükségesnek állítják be.⁶ Tóth Olga ezredforduló előtt született kutatási eredményei rávilágítottak arra, hogy az akkori magyar társadalom a gyermekek fizikai bántalmazására „nevelési eszközként” tekintett. Hasonlóképp normális jelenségként szerepelt a köztudatban a feleségbántalmazás, amit a válaszó nők fele magánügyként azonosított.⁷

A feminista szemléletmód a tudományos életben való megjelenése a nemi szerepek társadalom által történő meghatározottságát hangsúlyozó nézetek elterjedését és azt a férfiak, valamint a nők között megjelenő erőszak magyarázatába bevonó kutatások gyarapodását eredményezte. Ezekről azonban általánosságban elmondható – akár a nemzetközi, akár a hazai kutatásokat vesszük górcső alá –, hogy az elemzés tárgyát többségében a szexualitáshoz vagy nemiséghez valamiképp kapcsolódó és a büntetőjog szabályait sértő magatartásformák alkotják. A törvényi tényállást még önmagában nem megvalósító, azonban a társadalom jelentős részét hátrányosan érintő szexuális jellegű tevékenységek sokáig nem igazán kaptak figyelmet.

Holott a 20. század közepétől kibontakozó kriminológiai iskola, a kritikai paradigma – amelynek a feminista irányzat is részét képezi – épp arra emlékeztet, hogy a jogszabályokban realizálódott bűncselekmény-definíciókat a hatalommal rendelkezők által konstruált fogalmakkal írták le, oly módon, hogy azok a *status quo* fenntartását, a hatalmi privilégiumok védelmét szolgálják.⁸ Jelen tanulmány a szexuális bűncselekmény áldozatává válást a szigorúan meghatározott jogi kritériumokon túl értelmezi. Az e jelenségek súlyossága mentén történő vizsgálat felfedi a kriminalizált, illetve a tolerált viselkedésformák hasonlóságait, így lehetővé teszi azon társadalmi kontextus megértését, amelyben a szexuális jellegű cselekmények átlélik az elfogadhatónak vélt magatartás határát.⁹

Ahhoz, hogy egy-egy problémás társadalmi jelenség széleskörű nyilvánosságot kapjon, napvilágra kell kerülnie egy olyan ügynek, amely képes hosszú időn keresztül fenntartani az érdeklődést. Ilyen volt a *New York Times* leleplező cikke 2017 októberében, amely fényt derített Harvey Weinstein – a nagy tiszteletben álló filmproducer – évtizedek óta zavartalanul folytatott szexuális visszaéléseire. Az írás nyomán született meg a #MeToo mozgalom. A hashtaget valójában 2007-ben használta először Tamara Burke aktivista, ám a rendszerszintű hatalmi visszaélések áldozatainak jelégéjévé Alyssa Milano színésznő Twitter-bejegyzése tette.

⁴ 2006. évi LI. törvény a Büntetőeljárásról, 138. §

⁵ Btk. 212/A.

⁶ WITT, 1987.

⁷ TÓTH, 1999.

⁸ VIC, 2019.

⁹ BASILE, 1999.

A kifejezés korábban nem tapasztalt sebességgel terjedt el: 48 óra leforgása alatt közel egymillió Twitter-bejegyzésben jelent meg, a Facebook-felhasználók 45%-ának pedig volt olyan ismerőse, aki saját élményét posztolta a #MeToo-val.¹⁰

A számtalan visszaélésről és erőszakról beszámoló bejegyzés rávilágított arra, hogy a szexuális zaklatás nem csupán a művészvilág sajátja; eltérő intenzitással jelen van a nők mint társadalmi csoport hétköznapjaiban. Ezek a történetek igen széles skálán mozogtak: az utcai fütyögéstől kezdve a fizikai támadáson át az áldozatban félelmet, megalázottságot keltő cselekményekig terjedtek. A #MeToo ilyen jellegű, széleskörű használata, valamint a nyilvánosan tett vallomások hirtelen gyarapodása – olykor sok évvel, sőt évtizedekkel ezelőtt történt esetekről – egyes körökben tovább fokozták a szexuális jellegű bűncselekményeket jellemzően övező kételyt és relativizáló mechanizmust. Vészcsengők szóltak meg sokak fejében az igen eltérő súlyú cselekmények egy lapon történő emlegetése okán, mások pedig a hosszas hallgatást megtörők szavahihetőségét kérdőjelezték meg. A #MeToo kampány kirobbanását követően nem sokkal megjelenő áldozathibáztató, illetve az elkövető felelősségét megkérdőjelező hullám pontos lenyomata annak a társadalmi közegnek, melyben a szexualizált cselekményekről szóló párbeszéd a hiedelmekkel szoros összefonódásban zajlik.

A szexualizált cselekmények társadalmi kontextusa

Az eszmerendszert, amely alátámasztja a nők társadalmi hierarchiában elfoglalt, férfiakhoz képest alacsonyabb pozícióját, szexizmusnak nevezzük.¹¹ A jelenség alatt a nők mint társadalmi csoport diszkriminációja értendő. Ide tartoznak az úgynevezett nemierőszak-mítoszok, amelyek a szexuális erőszakkal, illetve azok áldozataival vagy elkövetőivel kapcsolatos, sztereotípiákkal és előítéletekkel tarkított téves hiedelmeket foglalják magukba. Ezek végső soron az erőszak elszenvédője számára ellenséges légkör megteremtésében vesznek részt, amelyben a sérelem minősége vagy pusztá léte kérdőjeleződik meg, illetve a sértettet magát teszi felelőssé áldozattá válásáért.¹²

E hiedelemrendszer fenntartásában fontos szerepe van azon szerep- és viselkedésvárások, normák összességének, melyek szorosan az egyének biológiai neméhez tapadnak, így létrehozva azt a társadalmi konstrukciót, amit társadalmi nemként ismerünk.¹³ Kimmel meghatározásával élve a differenciált szocializációt hangsúlyozó irányzat képviselői a nemek közötti különbségeket a társadalmi szocializációra vezetik vissza. A férfiak és a nők születésük pillanatától fogva eltérő bánásmódban részesülnek. Az egyéni viselkedést és attitűdöt a társadalomban uralkodó kultúra határozza meg; az alapvető személyiségjegyek a „férfiasként”, illetve „nőiesként” elfogadott attribútumok mentén alakulnak ki a szocializációs környezet elvárásai mentén.¹⁴ West és Zimmermann a tradicionális nemi

¹⁰ N. N., 2017.

¹¹ KOVÁCS-SZABÓ, 2017.

¹² BURT, 1980.

¹³ VIG, 2019.

¹⁴ KIMMEL, 2000.

szerepekhez való alkalmazkodásra olyan folyamatként tekint, amely a férfiak és nők számára a társadalomba való beilleszkedést biztosítja.¹⁵ Tóth Olga megfogalmazásával élve „[...] a biológiai meghatározottságra minden társadalom ráépít egy elvárás- és lehetőségrendszert a két nem számára. A társadalmi egyenlőtlenségek egy része ebből az eltérő konstrukcióból ered.”¹⁶

Ezek a mélyen gyökerező normák a szexuális viselkedés megítélését sem hagyják érintetlenül. A feminista irányzatok képviselői gyakran fogalmazznak meg bírálattal azon egyéni viselkedést korlátozó gondolkodásmóddal szemben, mely a férfiak szexualitását hagyományosan a hódítással, az egymással való versengéssel, a női szexualitást pedig alapvetően passzív magatartással azonosítják.¹⁷ Az udvarlási gyakorlat kulturális normája – amelyben az egyes szereplők viselkedése a szorosan körülhatárolt feminin–maszkulin skálán mozog – gyakran a női-férfi kapcsolatok természetes velejárójának tekinti a nemkívánatos szexualizált viselkedést.¹⁸

A nemzetközi szakirodalom kiemelt figyelmet szentel a nemi alapú erőszak különféle megnyilvánulási formáinak vizsgálata során a hegemon maszkulinitás elméletének. A fogalom a férfi identitás a társadalom által leginkább megbecsült megnyilvánulásként írható le, amely követendő példaként és igazodási pontként van jelen a kultúrában.¹⁹ A társadalom által „férfiasként” elfogadott jellemvonások demonstrációja folyamatos és a közösség elismerésével, a hatalom megszerzésének előnyével jár. Az egyén a hegemon maszkulinitás megélése és kinyilvánítása során saját pozícióját fejezi ki és erősíti meg a heteroszexualizált nemi rendben a többi, kevésbé domináns maszkulin identitást képviselő férfival, valamint a nőkel szemben.²⁰

Quinn a *girl watching*, vagyis a nők tolakodó megbámulásának gyakorlatát egyfajta közös identitásteremtő aktusként írja le, mely sokkal inkább szól a társaság férfi tagjainak, mintsem a nőnek, aki külsejével felkeltette a figyelmüket. Ebből következik, hogy a tevékenység nem szexuális motivációk által vezérelve történik, sokkal inkább a hatalom demonstrációját célozza, miszerint az abban résztvevők jogot formálnak a nő szexuális értékelésére. Ebben az értelemben a cselekmény egyfajta „játékként” értelmezhető, melynek célja a közös férfi identitás és a társadalmi kapcsolatok építése.²¹ A heteroszexualitás egyértelmű kinyilvánítása már egészen fiatal kortól kezdve része a hagyományosan férfiasként elfogadott attitűdnek. Jelentősége leginkább abban rejlik, hogy miképp lát minket környezetünk, hiszen az identitásteremtés sikerét a nemi szerep képviselőinek hitelessége határozza meg. Robinson általános iskolai környezetben végzett felmérése szerint a fiúk a másik nemmel történő interakcióik során számos szexuális zaklatásként értékelhető gyakorlatot mutatnak, amely a szexuális zaklatás hagyományos és elfogadott férfiviselkedéssel való azonosításának hosszú távú konzerválódását mutatja. Az oktatók a fiúk magatartását jellemzően az ébredő szexuális érdeklődésből fakadó

¹⁵ WEST-ZIMMERMANN, 1987.

¹⁶ TÓTH, 2007.

¹⁷ WEISS, 2009.

¹⁸ KAVANAUGH, 2013.

¹⁹ CONNELL-MESSERSCHMIDT, 2005.

²⁰ ROBINSON, 2005.

²¹ QUINN, 2002.

viselkedésként értékelték, amit így problémamentesnek, természetesnek ítélték. A cselekmények hétköznapiságát hangsúlyozó determinista üzenet – amely pozíciójukra tekintettel a szocializációs folyamatokra jelentős befolyást gyakorló tanárok által került közvetítésre, amennyiben a viselkedésre az áldozat felől panasz érkezett – a lányok számára is egyértelmű, miszerint ez olyasvalami, amit nemükből adódóan el kell viselniük.²² Ezek a többségi társadalom általi elfogadása kulcsfontosságú a hatalomgyakorló csoport jövője szempontjából: a domináns pozíció fenntartásához ugyanis elengedhetetlen a szabályrendszer társadalomban alárendelt helyzetben lévő tagok általi jóváhagyása.²³

Az éjszakai szórakozóhelyek, bárók, diszkók sajátos környezete és kultúrája a 2000-es évektől a szexuális zaklatás tudományos vizsgálatának kedvelt témája lett. Graham és társai szerint az ilyesféle helyszínek szexualizált kontextusa megengedő terep a ragadozó magatartásformák előfordulásának, amelyek az elkövető személyes kielégülését, a barátok szórakoztatását vagy a státuszszerezést célozzák.²⁴ A nemek közötti hatalmi egyenlőség hiányára reflektálnak ezek a gyakorlatok, mivel a zaklatás passzív alanyát a férfi választja,²⁵ akit a körülmények kihasználásával megfoszt az elutasítás lehetőségétől. Kavanaugh kutatási eredményei alapján a megkérdezett nők nagyarányú érintettségéből kifolyólag azt a következtetést vonta le, hogy a nem kívánt szexuális kapcsolat az éjszakai életben résztvevők megszokott tapasztalata. Beszámol a „valódi áldozat” narratívájának elterjedtségéről,²⁶ amely a szexuális erőszak-cselekményeket is gyakorolta körülötte mítoszok egyike. A fogalom a nőiesség morális szempontból kifogásolhatatlan, kulturálisan szűken körülhatárolt definíciójában gyökerezik. Következésképp az elképzelés különbséget tesz áldozat és áldozat között a külső megjelenésre, viselkedésre és szexuális tapasztalatra vonatkozó sztereotípiák által. Du Mont ennek megfelelően a „valódi áldozat” fogalomköréből kiszorítottként az éjszakai szórakozóhelyek vendégei mellett a leszbikusokat, a prostituáltakat és a pszichiátriai betegeket írja le.²⁷

A szakirodalom továbbá komplex kapcsolatot ír le az alkoholfogyasztás és a férfiak asszertív szexuális viselkedése között. Egy, a férfi főiskolai hallgatók viselkedését „ivősituációkban” vizsgáló felmérés szerint a bárók, szórakozóhelyek tipikusan olyan környezetet teremtenek, melyek a hétköznapihoz képest kiszélesítik a megengedett szexuális viselkedés határait. A férfiak ezeken a helyeken megőrizhetik anonimitásukat, miközben a nők lehetőségei arra, hogy elkerüljék a nem kívánt szexualizált cselekményekbe történő bevonódást, korlátozottak.²⁸ Abbey megállapítja, hogy az alkoholfogyasztás és a szexuális kényszerítés között nem áll fenn ok-okozati kapcsolat, azonban gátlásoldó hatása által kockázati tényező lehet a férfiak efféle viselkedésének kialakulásában. Az alkohol kiváltotta mámoros állapot hozzájárulhat ahhoz, hogy a nő elutasító válasza, kellemetlenségérzése

²² ROBINSON, 2005.

²³ ADAMSON, 1980.

²⁴ GRAHAM ET AL., 2017.

²⁵ LAMONT, 2014.

²⁶ KAVANAUGH, 2013.

²⁷ DU MONT–MILLER–MYRH, 2003.

²⁸ THOMPSON–CRACCO, 2008.

a fontossági sorrendben a férfi szexuális vágyának kielégítése mögé kerüljön.²⁹ West „folyékony bátorságként” hivatkozik a fogyasztók megváltozó viselkedésére, amely képes felülmúlni a nőkkel szembeni bizonytalanság, feszengés érzését.³⁰

A Kenderesi Tamás által elkövetett zaklatás megítélése a közösségi médiában

A vizsgálat abból a célból született, hogy egy médianyilvánosságot kapott eset kapcsán feltérképezze, miképp vélekednek az online közösségi térben véleményformálók a nők sérelmére elkövetett szexuális zaklatásról.

2019-ben a hazai sajtóban egy magyar olimpikon versenyhelyezeten kívüli cselekedete került a figyelem középpontjába. A Dél-Koreában megrendezett úszó világbajnokságon megszerzett érmek mellett nagy figyelmet kapott a Kenderesi Tamás ellen felhozott szexuális zaklatás vádja. A férfi szexuális zaklatást követett el, amikor hozzáért egy idegen nő fenekéhez. Nemkívánatos magatartását feljelentés és őrizetbe vétel követte. Wladár Sándor, a Magyar Úszó Szövetség elnöke az eset kapcsán tett nyilatkozatában két eltérő, egymást meg nem értő kultúráról beszélt, melyekben különböző szabályok érvényesülnek; illetve a viselkedésről, amit a magyar nemzeti színű mez viselése megkövetel.³¹

Kíváncsiságomat az elnök nyilatkozata ébresztette fel. Kommunikációja meglátásom szerint azt sugallta, hogy a sportoló által tanúsított magatartás problémás mivolta csupán az országok közötti kulturális különbségekben keresendő. Annak érdekében, hogy megvizsgáljam az álláspontja társadalmi elfogadottságát, a világhálón folytattam kutatást. Itt emelem ki, hogy jelen elemzés nem reprezentatív, így eredményeiből érvényes következtetések nem vonhatók le a társadalom egészére nézve.

Figyelembe véve, hogy a fent említett cselekmény szexuális zaklatás elkövetésének vádjával járt, illetve alapozva a témában született korábbi kutatásokra, Kenderesi cselekedetét munkám során magam is szexuális zaklatásként értelmezem.

Minta és módszertan

Vizsgálódásomat az *Index.hu* Facebook-oldalán folytattam, mivel e hírcsatorna közösségi profilja több mint 579.000 fős követőtáborával kiemelkedik a többi hasonló platform közül, és a statisztikai adatok szerint a leglátogatottabb hazai weboldal.³² 2019. november 20-ig, a Magyar Úszó Szövetség általi, Kenderesit megrovó büntetés kiszabásáig összesen tíz cikket tettek közzé e témában az *Index.hu* Facebook-oldalán. Ezen írások megjelenése a 2019. július 28. és a 2019. augusztus 12. közötti időszakra tehető.

²⁹ ABBEY, 2002.

³⁰ WEST, 2001.

³¹ BAKRÓ-NAGY-JÁVOR-NAGY, 2019.

³² N. N., 2021.

Mivel a vizsgálat a szexuális zaklatás társadalmi megítélésére, a cselekményt a közvéleményben övező nézetekre fókuszált, a cikkek tartalma nem képezte elemzés tárgyát. Az uralkodó attitűdök feltárása érdekében az *Index.hu* által közzétett bejegyzések alatti, Facebook-felhasználóktól származó kommenteket vizsgáltam a kvalitatív tartalomelemzés módszerével. Az elemzett minta létrehozása kényelmi mintavételi eljárással történt, így a cikkek közzétételének időpontjához legközelebb eső véleményeket gyűjtöttem össze. Az adatbázis létrehozására 2020. október 16-án került sor, amely során a Microsoft Excel táblázatkezelő programot használtam. A minta nagyságát 1000 darabszámban határoztam meg, így minden bejegyzés alól 100 darab hozzászólást szándékoztam kigyűjteni. Amennyiben olyan tudósítással talákoztam, amely alatt nem gyűlt össze ilyen mennyiségű megjegyzés, az ahhoz hiányzó darabszámot egyenlő arányban pótoltam a többi bejegyzés alól, hogy megkaphassam az 1000 fős mintát.

A ténynek, hogy a vizsgált hozzászólások különböző, de egyazon témával foglalkozó bejegyzések nyomán születtek, az elemzés során nem szenteltem figyelmet. Döntésemet az indokolja, hogy a kommentek jelentős részéből nem derül ki egyértelműen, hogy a felhasználók valóban olvasták-e a Facebook bejegyzések alapjául szolgáló cikkeket, és az abban leírtakra reagáltak, megosztott nézeteiket befolyásolták-e a korábban olvasottak vagy csupán a hívószavak, címek mentén fejezték ki véleményüket.

A kommentek felhasználása kapcsán említést kell tennem a kutatás etikai vonatkozásairól. A hozzászólások közül néhányat az eredmények ismertetése során szó szerint közöltem. E döntésemet annak a megingathatatlan igénye szülte, hogy a későbbiekben bemutatott mítoszok, hiedelmek közvélekedésben való jelenlétét valóságként demonstráljam. Ezek nélkül – úgy gondolom – az elemzés csupán a múlt magas színvonalat képviselő kutatásai által tett elméleti megállapítások visszhangja lenne. A kommenteket adatvédelmi okokból a közlétező személy neve és egyéb személyes adatainak megjelenítése nélkül közöltem. Az elemzés során a kronológiai sorrendben elfoglalt helyüknek megfelelően sorszámokkal láttam el őket, melyek az idézetek alatt megjelennek. A hozzászólásokra úgy tekintettem mint bárki számára hozzáférhető, publikus szövegekre, amelyek jelenléte a nyilvánosság szem előtt tartásával született, egyéni döntés eredménye.

A kutatás vonatkozásában továbbá számos módszertani korlát azonosítható, melyek az általa tett megállapítások általánosítását a társadalom egészére nézve nem teszik lehetővé. A kategóriák felállítását, a kommentek kódolását egyedül végeztem, így az eredmények objektivitása megkérdőjelezhető. A megbízhatóság szintjét emelte volna külső kutatók, revizorok bevonása az elemzésbe, azonban erre jelen munka során nem volt lehetőségem. Ugyanakkor álláspontom szerint a bejegyzésekhez fűzött hozzászólások kiértékelése hasznos információval szolgálhat egy jövőbeni kutatás elvégzéséhez.

Az eredmények valóságtartalmát csorbíthatja továbbá egy nehezen szűrhető körülmény jelenléte, a trollok esetleges felbukkanása a kommentszekcióban. A trollkodás „a személyközi kapcsolatok megzavarására, a bosszúságkeltésre, provokációra vagy bántó kritikai véleményformálásra irányuló cselekvés”.³³ A hozzászólások

³³ Kiss, 2019.

vizsgálata során az írott szöveg jellegéből adódóan nem volt egyértelműen megállapítható, hogy azok a fent említett célok nyomán születtek-e.

A hozzászólások látens tartalma – vagyis nem konkrétan megjelenő szavak, szókapcsolatok, hanem a kifejezni vágyott attitűd – alapján kategóriákat állítottam fel, amelyekbe kézi kódolást követően kerültek elhelyezésre a kommentek. A domináns véleménystruktúrák, amelyek többségében nemierőszak-mítoszokat visszahangoznak, az alábbi csoportokba rendeződtek:

- a) áldozathibáztatás
- b) az elkövető felmentése
- c) elbagatellizálás
- d) nem történt zaklatás
- e) az eljárás, médiafigyelem túlzásként való értékelése
- f) a cselekmény elítélése.

Sok esetben egy megjegyzésen belül többféle attitűd azonosítható volt. E körülmény fennállása esetén mindegyik releváns kategóriát feltüntettem az adott kommentnél. Duplikált megjelenés esetén a hozzászólások törlésre kerültek.

Az elemzés munkafázisában nagyban támaszkodtam a kritikai diskurzuselemzés módszerére, melynek célja, hogy feltárja „azokat a rejtett ideológiákat, amelyek befolyásolják, hogy az emberek miként gondolkodnak különféle társadalmi jelenségekről, eseményekről, dolgokról. A beszélők által termelt szövegek ugyanis tudatosan vagy tudattalanul ezeket a mindennapi életünket befolyásoló ideológiákat fejezik ki.”³⁴

Eredmények

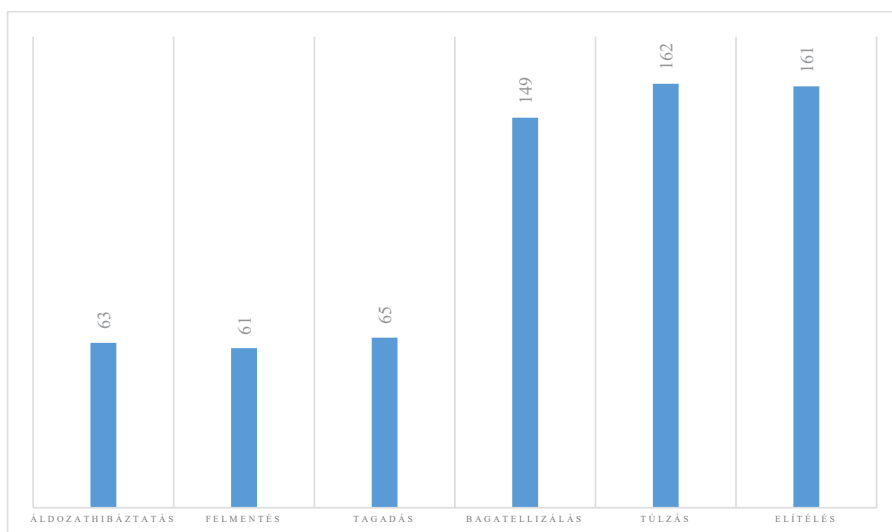
A fent leírt kritériumoknak összesen 580 komment felelt meg, ami azt jelenti, hogy 420 hozzászólás nem tartalmazott a felállított kategóriák szempontjából releváns véleménynyilvánítást.³⁵ Ezen okból kifolyólag utóbbiaknak az elemzés során nem szentelek figyelmet.

A mintába bekerült véleményformálók nemi megoszlása a következőképp alakult: 42% nő és 58% férfi. Egyéb szociodemográfiai adatokat – mint például az életkor vagy a legmagasabb iskolai végzettség – nem vizsgáltam és nem is jelenítettem meg a tanulmányban a korábban ismertetett okból kifolyólag.

A továbbiakban a kategóriákat egyesével értékelem. Anonimizált, egyéni sorzámmal ellátott hozzászólások beemelésével szemléltetem a szexuális zaklatáshoz fűződő hiedelmek kifejeződését.

³⁴ P. SZILCZL, 2018. 3–4.

³⁵ Ezek többségében más felhasználók figyelemfelkeltés céljából vagy a téma szempontjából nem releváns Youtube-videók megjelölését, gifeket, emotikonokat tartalmazó hozzászólások voltak. Ide kerültek besorolásra továbbá azok a megjegyzések is, amelyek tartalmuk, mondanivalójuk okán a korábban bemutatott kategóriák egyikébe sem voltak beilleszthetők.

1. sz. ábra. A kommentek kategóriabeli megoszlása

Elemzés

1. Áldozathibáztatás

A kevésbé markáns vélemények között szerepelt az áldozatok hibáztatása. A kategóriákba rendezett kommentek közel 11%-a tartalmazott olyan állítást, amely a zaklatás passzív alanyát tette felelőssé az eset megtörténteért. Ezek mindegyikéből kitűnnek azon elvárások és úgynevezett életvezetési előírások, amelyekhez a „rendes, igazi nőknek” viselkedésükben, öltözködési stílusukban igazodniuk kell.

„Hagyjuk már aki egy bárba vonaglik mit gondol miatyánkot mondanak neki”

823. komment

Említést érdemel a „táncoslány” narratívájának erőteljes megjelenése. Az áldozatot hibáztató hozzászólók jelentős többsége a felelősség áthárítását e – meglátásuk szerint – morálisan elítélendő szakmával való párhuzamba állítással próbálta igazolni. Holott egyetlen híradás sem támasztotta alá, hogy a zaklatás elszenvedőjének valóban ez volt a foglalkozása. A címke „szájról-szájra” terjedt és lassacskán megszilárdult, kézenfekvő legitimációs indokként szolgálva az áldozat felelősségre vonásához. Ez kongruens Du Mont „valódi áldozatról” tett megállapításával. A hagyományosan elfogadott nemi szereptől való eltérés tehát ellehetetlenítette az áldozat iránt érzett empátia kialakulását.

„Miféle értékrend? A táncoslány bármely országban az. Ha apáca lett volna oké.”

296. komment

Figyelemre méltó a mítoszt elfogadók nemek szerinti megoszlása: az ekképp vélekedők 53%-a férfi, 47%-a nő. A megállapítás, amely a nők saját csoportjukból származó áldozattal való azonosulás hiányát sejteti, az igazságosvilág-hiedelemmel

magyarázható. Az elmélet abból a meggyőződésből indul ki, hogy „a világ alapvetően igazságos, következésképp az emberek megérdemlik, amit kapnak, és azt kapják, amit megérdemelnek”.³⁶ A nézet önvédő mechanizmusként funkcionál: a nők – mint a szexuális erőszak potenciális elszennvedői – saját biztonságuk képzetét igyekeznek fenntartani, amikor megkérdőjelezi egy eset valóságtartalmát. Amennyiben az egyén felelőssé teszi az áldozatot a viselkedéséért; magáról viszont tudja, hogy ő egy hasonló szituációban másképp viselkedne, önmagát biztonságban érezheti.³⁷ Az alábbi kommentből épp ez a vélekedés rajzolódik ki:

„Komolyan mondom hova fajul a világ? Aki táncoslány vagy olyan amilyen..... az ne panaszkodjon szerintem!”

427. komment

Mindezekon túlmenően az áldozatot hibáztató meggyőződés a hagyományos nemiszerep-elvárásoktól való eltérés szankcionálásának legitimációját fejezi ki. A patriarchális társadalmi berendezkedés által előírt szabályrendszerrel történő elmozdulás a *status quo* fenyegetéseként jelenik meg azáltal, hogy a nő magatartásának megválasztásakor nem igazodik a számára előírt normákhoz. Az uralkodó társadalmi rend fennmaradását ugyanis a tradicionális nemi szerepek elfogadása, az azokkal való azonosulás biztosítja.³⁸ Ez az értelmezési keret a szexuális zaklatásra megérdemelt következményként tekint, amely emlékezteti az áldozatot a nonkonformista viselkedés veszélyére. Egyúttal határokat jelöl ki számára, melyek áthágása büntetést von maga után. Az ellenséges szexizmus markáns megjelenése a női kommentelők által tett megjegyzésekben tükrözi rendszerigazolásra való hajlandóságukat.

2. Az elkövető felmentése

A legritkábban előforduló véleményként jelenik meg a zaklató direkt módon történő felmentése. A kategorizált kommentek alig több mint 10%-ában próbálták Kenderesi magatartását egyéb tényezők bevonásával kimagyarázni. Némelyek a szexuális késztetések kontrollálási nehézségeinek hangsúlyozásával igyekeztek csökkenteni az úszó felelősségét, ahogy az alább is látható.

„Férfi legyen a talpán aki arra piros bugyira nem pacsiz rá”

816. komment

Az ilyen jellegű vélekedések a férfiak agresszív szexualitásra való biológiai elrendeltségét sugallják. Ez a felelősség elhárítását eredményezi és a cselekményt nem egyéni döntés eredményeként, hanem a kényszerítő erőnek való ellenállás kudarcaként értelmezi. E meggyőződés a szexuális zaklatást törvényszerűnek tekinti és azt veleszületett, biológiai tulajdonságokból következő magatartásformának tekinti.

³⁶ SMITH ET AL., 2016.

³⁷ VIRÁG, 2001.

³⁸ BUTLER, 2005.

Ebből következik, hogy az ezen álláspontot elfoglalók a szexuális zaklatást nem társadalmi problémaként, hanem időben és térben állandó, normális jelenségként azonosítják, amely nem igényel változást. A gondolatmenet reflektál Weiss megállapítására, miszerint a biológiai determinizmus elfogadása „megerősíti azt az elképzelést, hogy a szexuális kényszerítés a nő-férfi kapcsolatok velejáró kockázata”.³⁹ Mindazonáltal hozzájárul a nők alárendelt pozícióban tartásához, mivel a szexuális zaklatás eltűrésére ösztönzi őket.

Ez a leegyszerűsítő szemléletmód figyelmen kívül hagyja a társadalmi tényezők szexuális zaklatásban betöltött szerepét és konzerválja az azt elfogadó hiedelmeket. Az ilyen jellegű reakciók elhomályosítják a női test tárgyiasításának, a hatalommal való visszaélésnek a jelentőségét és a személyes integritást sértő (bűn)cselekményeket legitimálnak. A zaklatást toleráló attitűd annak normalizálását segíti elő, és azt a szexuális viselkedésre vonatkozó nemiszerep-normát tükrözi, amely a férfiaság egyik fokmérőjének a szexuális tevékenységek iránti állandó érdeklődést tartja.⁴⁰ Ebben az értelemben a zaklatás a maskulin pozíció demonstrációjára szolgáló eszközcselekmény.

A szexuális zaklatást relativizálják továbbá a Kenderesi ittasságát, hirtelen megdöglését említő hozzászólások. Utóbbiak az esetek többségében életkora hangsúlyozásával igyekeznek igazolni. A tényező diskurzusból való beemelése azt a látszatot kelti, hogy a felnőtté válás egy bizonyos szakaszában e cselekmény elkövetése mindössze apró botlás, amely az azt megvalósító személy szemszögéből az egyéni fejlődés eredményeképp fogja átlépni az elfogadhatatlanság határát. Az ezt kifejező meggyőződés nem vesz tudomást arról a társadalmi kontextusról, amely lehetővé teszi a szexuális zaklatás megvalósulását. A fiatal férfiak esetében az útkeresés, a határfeszítés megnyilvánulásaként értelmezi a gyakorlatot, miközben az áldozatoknak nem szentel figyelmet. A nemkívánt szexuális érdeklődés megtapasztalása, illetve annak negatív következményei ebben a diskurzusból nem képezik problémaalkotás tárgyát. Ez az olvasat az áldozatot a férfi tapasztalatszerzésének eszközévé degradálja, miközben a nőket arra kondicionálja, hogy folyamatosan számoljanak a kénytelen szexuális közeledés megélésének lehetőségével.

„Még fiatal mit akartok tőle? Majd be nő a feje lágya”

320. komment

Az elkövető felmentését eredményező megjegyzések körében figyelemreméltó gondolatmenet továbbá a felelősség áthárítása az úszó körüli tekintélyszemélyekre. Az e logikával érvelő kommentelők szerint a Kenderesit körülvevő felnőttek nem fordítottak elegendő energiát az úszó erkölcsi nevelésére, és ennek következtében ő nem tudhatta, hogy cselekményével átlépi az illendőség határát. Az illemszabályok megsértését hangsúlyozó narratíva a szexuális zaklatás elkövetését individuális tényezőkre – jelen esetben a morális fejlettség alacsony szintjére – vezeti vissza. Ez a megközelítés elveti a szexuális zaklatás társadalmi problémaként való keretezését és azt személyközi konfliktusként értelmezi, amely a jelenség elleni,

³⁹ WEISS, 2009.

⁴⁰ ABBEY, 2002.

széleskörű társadalmi beavatkozás szükségtelenségét erősíti. Ezen túlmenően az elkövető egyéni jellemzőinek kihangsúlyozása, olyan tulajdonságok keresése, amelyek megkülönböztethetővé teszik őt a többségi társadalom tagjaitól, az elkövetőkre vonatkozó sztereotípiákat igazolják. Ez a gondolatmenet azt sugallja, hogy szexuális zaklatást csak bizonyos típusú férfiak követnek el, amely meggyőződés rezonál a nemis erőszak elkövetőiről alkotott téves hiedelmekre, miszerint ők szexuálisan frusztráltak, deviáns férfiak.⁴¹

A zaklató viselkedés megváltoztatása érdekében az erkölcsi nevelés szükségességét kiemelő felhasználók negligálják a feminista elméletalkotás azon megállapítását, miszerint a nők ellen irányuló férfierőszakot a társadalomban uralkodó elnyomó kultúra teszi lehetővé. A moralitást középpontba helyező kommentelők ezzel a logikai érveléssel nem a szexuális zaklatást helytelenítő attitűdről tesznek tanúbizonyságot, csupán az e körbe sorolható cselekményektől történő tartózkodásra intenek a társas együttélési szabályok kívánalmainak szem előtt tartása érdekében. A nem megfelelő felkészítést problematizáló narratíva kapcsán említést érdemel a közeg, melyben Kenderesi pályafutása alatt szocializálódott. A sport ugyanis – a nők által elért sikerek és a számukra ígérkező számottevő lehetőség ellenére – még mindig férfiak által uralt terület, ahol a maszkulinnak tartott tulajdonságok és erények meghatározó szerepet töltenek be.⁴² Így felvetődik a kérdés, hogy az azonos világban szocializálódott, ugyanazokat a „játékszabályokat” ismerő személyek képesek-e a cselekmény objektív megítélésére, valamint annak elfogadhatatlanságának közvetítésére.

„ha ez ott már ilyen komoly dolog, akkor kiutazásuk előtt a stáb elmondhatta volna, hogy ott milyen szokások, szabályok tartandók be, ha kimennek a városba.”

881. komment

3. Elbagatellizálás

A kommentelők körében legnagyobb mértékben elfogadott nemierőszak-mítosz a cselekmény bagatellizálása. Az e véleményt megosztó felhasználók a szexuális zaklatást a nők figyelmének felkeltésének vagy a velük való intim kapcsolat kezdeményezésének eszközeként írják le, ezáltal romantizálva azt. A kategória hozzászólásaiban markánsan megjelenik az a gondolatmenet, amely a kéretlen érintés okozta kellemetlenség, trauma csekély voltáról, avagy hiányáról árulkodik. Az ezen álláspontot képviselők megkérdőjelezzik, hogy a cselekmény szexuális zaklatásnak minősül-e, és az eset túlreagálását hangsúlyozzák.

A vélelemnystruktúrára érdemes kiterjeszteni a kritikai kriminológia a jogrendszerről alkotott bírálatát, amely értelmében a szexuális zaklatás definícióját „az uralkodó osztály képviselői határozzák meg egy olyan társadalomban, amelynek tagjait az önérdek érvényesítése vezérli”.⁴³ A patriarchális társadalmi berendezkedés fenntartásához az általa, nőkkel szemben nyújtott előnyök kihasználása miatt fűződik a férfiak érdeke.⁴⁴ A női hangok elnémitása elősegíti azon kulturális kontextus

⁴¹ SZABÓ-VIRÁG, 2017.

⁴² HADAS, 2009.

⁴³ VIG, 2019. 199.

⁴⁴ CONNELL, 2000.

megszilárdítását, amelyben a szexuális zaklatásként azonosítható tapasztalatok viszonylagossá válnak. Végül az alárendelt csoport tagjai beletörődnek helyzetükbe vagy éppen – az őket hátrányosan érintő gyakorlatok szocializációs környezet általi normalizálása révén – fel sem ismerik annak igazságtalanságát. A Bourdieu által kidolgozott habituselmélet szerint a „*férfiuralom fennmaradásában a nők is szerepet játszanak: szocializációjuk során internalizálják a rájuk szabott korlátokat, így akaratlanul is hozzájárulnak saját elnyomásuk újratermeléséhez*”.⁴⁵

Gyakori érvelésként említhető az eset túlkapása mellett az egy súlyosabbnak ítélt cselekménnyel való összehasonlítása. A felhasználó egy képzeletbeli skálán értékelve egy nő intim testrészének a megérintését, arra a megállapításra jut, hogy az az általa okozott sérelmet tekintve bizonyára alulmarad más erőszakos incidensekhez képest.

„Jaj könyörgöm.. azért ennyire nem kéne törékenynek lenni..! Hozzáért a fenekéhez, nem letépte róla a ruhát. Más nő ezt bóknak venné.”

916. komment

A nő fizikai integritásába történő önkényes beavatkozást megengedő attitűd rávilágít arra, hogy az ekképp vélekedők elsiklanak azon tény felett, hogy a szexuális zaklatás központi eleme – hasonlóan például a szexuális erőszakhoz – nem a fizikai vonzalom, avagy szexuális vágy kifejezésre juttatása, hanem a dominancia, illetve a „bármit megtehetek veled” attitűd demonstrációja. Kiváltképp fontos lehet, hogy a szexuális zaklatás fogalmát kimerítő esetek megvalósulása során az azt elszenvédők által felállított határokra, illetve a számukra okozott kellemetlenségre, káros hatásokra fókuszáljunk, hiszen ezek a cselekedetek sértik az emberi méltóságot, még ha időben régóta fennálló jelenségekről is beszélünk.

Nagyarányú megjelenésükből kifolyólag továbbá kiemelendőnek tartom azokat a nyilatkozatokat, melyek azt sugallják, hogy míg a távol-keleti országban a nemkívánt fizikai kapcsolat kikényszerítése a helyi értékrendnek megfelelően valóban probléma, a magyar kultúrának ez, ha nem is szerves, de megtűrt eleme. Ezen érvrendszerrel operáló megjegyzések egyfajta civilizációs vívmány hazánkba történő interpretálásának hiányát nevezik meg a zaklatást lehetővé tevő körülményként azáltal, hogy a referenciális kultúrától való lemaradást okolják annak megvalósulásáért. A „magyar virtus” és a „tisztelettudó dél-koreai kultúra” önkolonizációs stratégiaként működő szembeállítás a szexuális zaklatás magyarországi viszonyok közötti normalizálásáról, hétköznapi heteroszexuális viselkedésként történő értékeléséről árulkodik. E nézetek társadalmi beágyazottságát a szakirodalom a „nemi erőszak kultúrája” elnevezéssel illeti, amely a nők elnyomásának egyik eszköze és szexualitásuk ellenőrzésén keresztül történik.⁴⁶

A felhasználók a szexuális erőszak kultúrájának fennállását támogatják azáltal, hogy véleményükből kitűnik a nők felett gyakorolt szexuális uralom, illetve az ezt legitimáló norma- és értékrendszer elfogadása.

⁴⁵ VIRÁGH, 2019.

⁴⁶ BROWNMILLER, 1975.

„Nos, ha oda ment, tartsa tiszteletben a kultúrájukat. Magyarországon ilyen bunkóság még belefér, fejlettebb országokban meg nem.”

126. komment

4. Nem történt zaklatás

Az elemzett kommentek több mint 12%-a a szexuális zaklatás megtörténtét egyértelműen kétségbe vonja. Nem azt állítják, hogy a szóban forgó eset nem meríti ki a fogalom jelentését, hanem azt, hogy az áldozat hazudik annak körülményeiről, tipikusan valamiféle előnyszerzés céljából. A tagadó kommentelők 67%-a férfi, 33%-a nő. A hamis vád mítosza a nőgyűlölet jelenségéből ered,⁴⁷ ez mutatkozik meg abban, hogy az incidenst tagadó kommentek jelentős része negatív vélekedéseket tartalmaz a nőkről.

*„Szerintem a koreai pi**a tette egy kicsit a mércét túl mint ahogy a nők többsége szeret túlozni”*

368. komment

Számos hozzászólás a #MeToo kampányt említi feltételezése igazolásaképp. Ezek a szexuális zaklatást legitimáló társadalmi normarendszer megváltoztatásának szükségességét hangsúlyozó mozgalom alternatív értelmezésének elterjedéséről tesznek tanúbizonyságot, amely a figyelmet a strukturálisan jelen lévő erőszakról, illetve az áldozati kiszolgáltatottságról a „szaftos sztorikat ígérő” szalagcímek és a hasznoszerzés céljából megfogalmazott alaptalan vádak irányába tereli. A narratívában a szerepek megfordulása érhető tetten: immár a férfi az áldozat, akinek jóhírét, pályafutását egy számító nő veszélyezteti.

„Kifejezetten „me too” kampány szelén lovagló cucc, ha bárki más [...] lett volna, semmi nem történik. Kicsaj kapott az alkalmon, hogy lehúzzon egy sportteljesítményt nyújtó embert.”

219. komment

5. Túlzás

A legtöbb kommentet magába foglaló kategória csoportosít minden olyan hozzászólást, amely a büntetést aránytalannak tartja vagy túlzásként értékeli. Ezen felül azok a véleménynyilvánítások is itt kaptak helyet, melyek a média eltúlzott figyelméről számolnak be. A hozzászólások szétválasztása az elégedetlenség oka alapján nem érdemes, ugyanis az nem állapítható meg egyértelműen mindegyik esetben. Azonban a bizonyos, hogy a média fokozott figyelmét Kenderesi ügyével kapcsolatban kicsivel többen kritizálták, mint a szankcionálás tényét és módját (39% és 36,5%).

„Miért ez az ostoba büntetés? Ha minden paciért ez járna...”

909. komment

⁴⁷ SZABÓ-VIRÁG, 2017.

Meg kell említeni továbbá egy, a kommentekben igen elterjedtté vált „összeesküvés-elméletet”. 2019. május 29-én, egy Budapesten történt hajóbaleset során 33 dél-koreai turistával a fedélzetén süllyedt el a Hableány. Az utasok közül csak heten éltek túl a szerencsétlenséget.⁴⁸ A Dél-Koreában megrendezett úszó-világ-bajnokságra ezt követően került sor. A túlkapás mellett érvelő kommentelők több mint 22%-a valamilyen formában megemlíti a katasztrófát, mintegy indokot szolgáltatva a dél-koreai eljárásra. Véleményük szerint annak lefolytatása bosszú, a Magyarországon történt tragédia következménye. Azt a képzetet keltik, hogy amennyiben arra nem került volna sor, Kenderesi is enyhébb bánásmódban részesült volna.

„Délkorea most vendettát akar a hajókatasztrófa miatt.”

498. komment

6. A cselekmény elítélése

Elemzését tekintve épp csak egy hajszállal marad le a legnépesebb kategóriához képest az, amely a Kenderesi által végrehajtott cselekmény morális elítélését egyértelműen kijelentő kommenteket akkumulálja. Azonban a teljes mintához viszonyítva a szexuális zaklatással szembeni negatív attitűdöt csupán a hozzászólások 28%-a jeleníti meg. A különféle nemierőszak-mítoszokat kifejező kategóriák, habár nem összeadhatók – hiszen számos komment több kategóriába is besorolható –, az elemzésből kitűnik, hogy azok széleskörűen elfogadottak.

A vizsgálat tárgyát alkotó incidens negatív megítélésének nemi aránya a következő: 53% nő, 47% férfi. Ha az eredményt összevetjük a teljes mintába bekerülő nők megoszlásával, a nők felülreprezentáltsága még erőteljesebbnek mutatkozik. Ez összhangban van a szakirodalom arra vonatkozó megállapításával, miszerint a férfiak általában toleránsabban viszonyulnak a zaklatáshoz, mint a nők.⁴⁹ A magyarázat az áldozattal való azonosulási képességben keresendő. Mindkét nem képviselői közel azonos érveléssel fejtették ki véleményüket. A leggyakrabban megjelenő gondolatok sérelmezik a nők helyzetét, valamint a társadalom szexista légkörét.

„Teljesen mindegy kik vagyunk és milyen eredményeket értünk el bármilyen területen, az nem jogosít minket arra, h bármelyik nőnek megfogjuk a fenekét a beleegyezése, vagy annak a lehetősége nélkül.”

282. komment

Összegzés

A közösségi médiában folytatott kutatás rávilágított arra, hogy a nemierőszak-mítoszok széles körben jelen vannak a szexuális zaklatás jelenségének értékelésében is. Ebből kifolyólag úgy gondolom, hogy a nemi alapú erőszakos cselekményeket tágabb kontextusban kell vizsgálni. Ha elfogadjuk, hogy ezek a jelenségek mind egy forrásból – a nemek egyenlőtlenségéből – erednek, és a prevencióra irányuló törekvéseinket ezt szem előtt tartva hajtjuk végre, elejét vehetjük a többségi

⁴⁸ KOVÁCS, 2021.

⁴⁹ RUSSEL-TRIGG, 2004.

társadalom által kevésbé helytelenített, ám valójában számos negatív következménnyel járó esetek elbagatellizálásának, illetve a leghevesebb elutasító érzelmi reakciókat kiváltó cselekmények hatékony kezeléséhez is hozzájárulhatunk.

A fentiekben ismertetett eset súlyosságát bagatellizáló kommentek rávilágítottak a #MeToo kampány által megállapított alapvetésre is: a szexuális zaklatás a nőket jelentős számban érintő jelenség, amit a többségi társadalom gyakran észre sem vesz, mivel olyan cselekedetekben manifesztálódik, amelyek egy viszonylag széles körben, férfiprivilegiumként elfogadottak és hétköznapiak, ártalmatlannak tekintettek. Ezen ellentmondás feloldására nagy szükség lenne ahhoz, hogy a jövőben a hatalommal való visszaélés eseteit hatékonyan megelőzzük, illetve kezeljük. A beavatkozási stratégiákat illetően sarkalatos feladat a hegemon maszkulinitás elméletének dekonstrukciója, amely korlátozóan hat a nemi identitásra és fenntartja a hatalmi egyenlőtlenségeket. Ebben a folyamatban az oktatás szerepét tartom leginkább hangsúlyozandónak. Az oktatási programoknak felelősséget kell vállalniuk a férfiaság alternatív formái hitelességének erősítésében. A prevenciónak kifejezett figyelmet kell szentelnie azokra a hiedelmekre, amelyek a női-férfi interakciók, ismerkedési alkalmak elfogadható részévé teszik a szexuális zaklatást. A jövőben érdemes lehet vizsgálatot folytatni magyarországi szórakozóhelyeken, hogy képet kapjunk az ott megjelenő szexuális agresszió mértékéről, megvalósulási formáiról, illetve a személyzet beavatkozási stratégiáiról.

Az uralkodó társadalmi normák megváltoztatása kétségkívül lassú, akár generációkon is átívelő folyamat. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a nemek egyenlőségének megvalósulása nem csupán a hatalmi viszonyok átírását megcélzó feminista törekvés, hanem hosszú távon olyan jellegű pozitív hatásokat válthat ki, mint például a nők ellen elkövetett erőszakos bűncselekmények számának csökkentése és annak hatékonyabb kezelése, valamint az áldozatokkal kapcsolatba kerülő intézmények működési színvonalának emelése. E célok megvalósulása érdekében közéleti párbeszédet kell folytatnunk a hagyományos nemi szerepek hangsúlyozása helyett arról, hogy a társadalmi igazságosságot előremozdító intézményrendszer milyen feltételek mentén valósulhat meg. Hogy a későbbiekben mihez kezdünk a #MeToo kampány égisze alatt elmesélt történetekhez hasonló, napvilágra került esetekkel, az mindannyiunk közös felelőssége. Mindenesetre a visszaélésekről szóló, korábban soha nem látott mértékű társadalmi diskurzus, valamint a téma körül megszaporodott tudományos munkák mind pozitív irányba történő változást sejtetnek.

Felhasznált irodalom és rövidítések

Internetes források

BAKRÓ-NAGY-JÁVOR-NAGY

- 2017 BAKRÓ-NAGY Ferenc – JÁVOR Bence – NAGY Roland: Lehet, hogy Tomi intenzívebb volt, mint emlékszik. *Index.hu*, (2019. július 30)
(https://index.hu/video/2019/07/30/kenderesi_zaklatas_uszo_szovetseg_del_korea/ – Utolsó letöltés: 2022. április 28.)

KOVÁCS

- 2021 KOVÁCS Ferenc: Drámai vallomások a bíróságon – kihallgatták a Hableány-katasztrófa túlélőit. *Index.hu*, (2021. december 16.)
(<https://index.hu/belfold/2021/12/16/hableany-baleset-birosag-per-kihallgatas-tulelo-duna-hajobaleset-katasztrofa/> – Utolsó letöltés: 2022. április 28.)

N. N.

- 2017 N. N.: As survivors say #MeToo, what will it take to stop widespread sexual harassment? *pbs.org*, (2017. október 17.)
(<https://www.pbs.org/newshour/show/survivors-say-metoo-will-take-stop-widespread-sexual-harassment> – Utolsó letöltés: 2022. április 28.)
- 2021 N. N.: Leglátogatottabb magyar weboldalak listája (2021). (<https://thenext.hu/produktivitas/leglatogatottabb-magyar-weboldalak/> – Utolsó letöltés: 2022. április 28.)

Szakirodalom

ABBEY

- 2002 ABBEY, Antonia: Alcohol-Related Sexual Assault: A Common Problem among College Students. *Journal of Studies On Alcohol*, 14. (2002) 118–128.

ADAMSON

- 1980 ADAMSON, Walter L.: *Hegemony and Revolution. A Study of Antonio Gramsci's Political and Cultural Theory*. Berkeley, CA, University of California Press, 1980.

BASILE

- 1999 BASILE, Kathleen C.: Rape by Acquiescence: The Ways in Which Women „Give in” to Unwanted Sex With Their Husbands. *Violence Against Women*, 5. (1999) 9. sz. 1036–1058.

BROWNMILLER

- 1975 BROWNMILLER, Susan: *Against Our Will: Men, Women and Rape*. New York, NY, Simon and Schuster, 1975.

BURT

- 1980 BURT, Martha R.: Cultural myths and support of rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38. (1980) 2. sz. 217–230.

BUTLER

- 2005 BUTLER, Judith: *Jelentős testek. A „szexus” diszkurzív korlátairól*. Ford.: BARÁT Erzsébet – SÁNDOR Bea. Budapest, Új Mandátum, 2005.

CONNEL

- 2000 CONNEL, R. W.: *The Men and the Boys*. Sydney, Allen & Unwin, 2000.

CONNEL–MESSERSCHMIDT

2005 CONNELL, R. W. – MESSERSCHMIDT, James W.: Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender and Society*, 19. (2005) 6. sz. 829–859.

DU MONT–MILLER–MYHR

2003 DU MONT, Janice – MILLER, Karen-Lee – MYHR, Terri: The role of „real rape” and „real victim” stereotypes in the police reporting practices of sexually assaulted women. *Violence Against Women*, 9. (2003) 4. sz. 466–486.

GRAHAM ET AL.

2017 GRAHAM, Kathryn – BERNARDS, Sharon – ABBEY, Antonia – DUMAS, Tara M. – WELLS, Samantha: When Women Do Not Want It: Young Female Bargoers’ Experiences With and Responses to Sexual Harassment in Social Drinking Contexts. *Violence Against Women*, 23. (2017) 12. sz. 1419–1441.

HADAS

2009 Hadas Miklós: *A maszkulinitás társadalmi konstrukciói és reprezentációi*. Budapest, Akadémiai doktori értekezés, 2009.

KAVANAUGH

2013 KAVANAUGH, Philip R.: The Continuum of Sexual Violence: Women’s Accounts of Victimization in Urban Nightlife. *Feminist Criminology*, 8. (2013) 1. sz. 20–39.

KIMMEL

2000 KIMMEL, Michael S.: *The Gendered Society*. Oxford–New York, NY, Oxford University Press, 2000.

KISS

2019 KISS Tibor: Deviancia az online térben. In: *Cyberdeviancia*. Szerk.: KISS Tibor – PARTI Katalin – PRAZSÁK Gergő. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019. 74–136.

KOVÁCS–SZABÓ

2017 KOVÁCS Mónika – SZABÓ Mónika: Társadalmi nem és szexizmusok: a nemi hierarchiát igazoló nézetrendszerek elfogadása és elutasítása. In: *Társadalmi nemek: Elméleti megközelítések és kutatási eredmények*. Szerk.: KOVÁCS Mónika. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2017. 39–56.

LAMONT

2014 LAMONT, Ellen: Negotiating courtship: Reconciling egalitarian ideals with traditional gender norms. *Gender & Society*, 28. (2014) 2. sz. 189–211.

P. SZILCZL

2018 P. SZILCZL Dóra: Bevezetés a kritikai diskurzuselemzésbe. *Jel-kép*, (2018) 3. sz. 3–25.

QUINN

- 2002 QUINN, Beth A.: Sexual Harassment and masculinity. The Power and Meaning of „Girl Watching”. *Gender & Society*, 16. (2002) 3. sz. 386–402.

ROBINSON

- 2005 ROBINSON, Kerry H.: Reinforcing hegemonic masculinities through sexual harassment: issues of identity, power and popularity in secondary schools. *Gender and Education*, 17. (2005) 1. sz. 19–37.

RUSSEL-TRIGG

- 2004 RUSSEL, Brenda L. – TRIGG, Kristin Y.: Tolerance of Sexual Harassment: An Examination of Gender Differences, Ambivalent Sexism, Social Dominance, and Gender Roles. *Sex Roles*, 50. (2004) 7–8. sz. 565–573.

SMITH ET AL.

- 2016 SMITH, Eliot R. – MACKIE, Diane M. – CLAYPOOL, Heather M.: *Szociálpszichológia*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2016.

SZABÓ-VIRÁG

- 2017 SZABÓ Judit – VIRÁG György: A nemi erőszak mítosza. In: *Szexuális erőszak: mítosz és valóság*. Szerk.: PARTI Katalin. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2017. 201–237.

THOMPSON-CRACCO

- 2008 THOMPSON, Edward H. – CRACCO, Elizabeth J.: Sexual Aggression in Bars: What College Men Can Normalize. *The Journal of Men's Studies*, 16. (2008) 1. sz. 82–96.

TÓTH

- 1999 TÓTH Olga: *Erőszak a családban*. Budapest, TÁRKI, 1999. (*Társadalompolitikai Tanulmányok*, 12.)
- 2007 TÓTH Olga: Nőnek lenni – társadalmi nem (gender) az egyenlőtlenségek rendszerében. *Magyar Tudomány*, 168. (2007) 12. sz. 1590–1595.
- 2018 TÓTH Olga: A nők elleni párkapcsolati erőszak Magyarországon: Az elmúlt 20 év kutatási eredményeinek összegzése. *Socio.hu*, (2018) 4. sz. (https://socio.hu/uploads/files/2018_4/30_toth.pdf – Utolsó letöltés: 2022. április 30.)

VIRÁG

- 2001 VIRÁG György: *A szexuális erőszak áldozatai*. Doktori értekezés. Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2001. (Kézirat.)
- 2005 VIRÁG György: Áttekintés. In: *Családi viszonyok. A családi erőszak kriminológiai vizsgálata*. Szerk.: VIRÁG György. Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kft., 2005.

VIRÁGH

- 2019 VIRÁGH Enikő: Cinkosság és szolidaritás: Identitás-konstrukciók egy nemi erőszak-ügy kapcsán. *Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris eFolyóirat*, 9. (2019) 1. sz. 2019. 112–131.

VIG

- 2019 VIG Dávid: Radikális kritikai irányzatok. In: *Kriminológia*. Szerk.: BORBÍRÓ Andrea – GÖNCZÖL Katalin – KERESZI Klára – LÉVAY Miklós. Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2019. 194–209.

WEISS

- 2009 WEISS, Karen G.: „Boys Will Be Boys” and Other Gendered Accounts. An Exploration of Victim’s Excuses and Justifications for Unwanted Sexual Contact and Coercion. *Violence Against Women*, 15. (2009) 7. sz. 810–834.

WEST

- 2001 WEST, Lois A.: Negotiating Masculinities in American Drinking Subcultures. *The Journal of Men’s Studies*, 9. (2001) 3. sz. 371–392.

WEST-ZIMMERMAN

- 1987 WEST, C. – Zimmerman, D.: Doing Gender. *Gender and Society*, 1. (1987) 2. sz. 125–151.

WITT

- 1987 WITT, David D.: A Conflict Theory of Family Violence. *Journal of Family Violence*, 2. (1987) 4. sz. 291–301.